

A close-up photograph of the book's binding. The spine is visible on the right, showing a dark, textured material. The edges of the pages are visible on the left, showing a light brown, aged paper color.

A close-up photograph of the fore-edge of a book. The image shows the thickness of the pages, which appear aged and slightly discolored. The binding structure is visible, showing the spine and the edges of the pages. The book is resting on a dark, textured surface.

լուր համար, Աստուած չընէ. բայց կրնան ըսել ինծի թէ ես, զու մայրդ, ինչ պիտի ըլլամ, երբոր դուռն երթամ ամուսնանալու. ինծի անակն կուգայ որ այն ասան իմ տեղը Փրկիչն է. առջի պէս ալ երեսնասուրբ չեմ, որ երթամ աշխատիմ. Փրկիչն է իմ տեղս, գիտեմ. աղէկ, աղէկ, (գլուխը յար եւրոցնելով) աղէկ, աղէկ:

Մէրի Ալիսն ձայնը դողդողաց:
—Մայր, ըսաւ, ատանկ խոսեցողդ շատ գէշ կ'ըլլամ կոր. ինչու համար Փրկիչ երթամ. մեզի հետ կ'ապրին, ձօնին ետ:

Վուս խաթունը սանկ ցցուելով,
—Մէրի Ալիս Վուս իմ տանս մէջ միայն ապրիլ կ'ուզեմ, ըսաւ, և ո՞վ թէ ուրիշներն. եթէ զու ամառանդ դադարի, այն ասան չիտակ Փրկիչ կ'երթամ. բայց Աստուած չընէ որ ըսաւ մը արտասանեմ զու ամուսնութեանդ դէմ, Աստուած չընէ Դուռն գնա՛ւ և ամուսնանայի ձօնին հետ, և զու մայրդ —որ աշխարհ բարի մայր մը եղած է իր դուստրին համար, թեղի աղւոր աղւոր մեծոցսցած է, ինչպէս որ Ռէյնս տոնի մէջ աճէ մարդ. գիտե՛, և կը հաստատե՛ս —պէտք է որ Փրկիչ երթայ:
Աղջկանը դէմը մտնողին երեսուց մը առաւ:

—Մայր, շատ կը սիրեմ ձօնը, երկար ասան ըսողներեցի զինքը և իրեն հասկեցող թէ կ'ուզեմ ամուսնանալ հետը. ուրեմն մայր, չեմ կարծի որ պէտք է...

—Գնա՛, ամուսնացի՛ր հետը. ձեռք ձեռք ընող չի կայ. ես առաջինը չեմ որ Փրկիչ երթամ, և ո՞վ ալ առաջինը որ գէշ դուստի ունեցած ըլլամ:

—Մայր, ես ալ պարտադանց չեմ, դուռն ես որ անարդար ես ինծի համար:
—Կորսու՛ն. պոռաւ Վուս խաթունը, կորսու՛ն. արեւն զօրապաշտին մէջ է ապրիլստ աղջիկ մը ունեցող, բայց ալ տակն մեծ չարիք մըն է զի մարդաճութիւն ընող մը ունեցաւ:

Գնա՛, կարգուէ ձօնի հետ, ես ըսաւ մը նախապէս չեմ խոսիլ ատոր. այո, ըսաւ մը իսկ, Դուռն ճիշդ Վուսինց պէս է. ստեղծին նայելով իմ արեւնէս կաթիլ մը չի կայ զու մէջը. փնոր մը ինծի եղած չես. ստեղծին անձուէր ես. դուռն զու ճորդ ցեղը քայած ես: Աստուանցիք ձօնի հետ. չես կրնար ըսել թէ ես արեւից եղաւ զեղի. ես Փրկիչ կ'երթամ ձօնի հետ ամուսնանալու: Եւ իմ Փրկիչ երթալուս մէջ կրնամ ընսարու թիւնը ընել:

Աղջկին դէպի առաջ հակեցաւ:
—Մայր, իրաւ կը նախընտրեն Փրկիչ երթալ մեզ հետ ապրելու տեղին:
—Սոքա մտնի եմ, վրայ բերաւ Վուս խաթունը ուժգնապէս. Փրկիչ պիտի երթամ և հիւանդանոցին վրայ բեր պիտի ըլլամ, եթէ դուռն ամուսնանալ ձօնի հետ:

Արեւը խաղաղ Մէրիին ակնջներուն մէջ. երաւ արեւուն, աչքերը բարկուս թիւնէն սեւ ու փայլուն: Շատ ըսներ պիտի ըսէր, ըսնի որ իր մայրը այնքան անձնասէր է յամուսն էր. ուրեմն արժանի էր ինչո՞ք ըլլալու. անկախ իր բառերէն չուէր իր աղջկան երջանակութիւնը ըզբարելու. եթէ նշարիտ մայր մը ըլլար, այդպէս չի պիտի վարուէր:

Աղջկին նայեցաւ այս գորշ մազեւրով կնկան, որուն կզակը ալ խորոմած է յամուսն երեւոյթ մը առած էր: Այո, անկախ իր խօսքը պիտի ընէր, ու Փրկիչ երթար:

Մէրի Ալիս չպատասխանեց. բայց իր անձեքը անակն ամուր մը գոցուած էր որ յօշուածները ճերմկած և

եղունգներն ալ ակին միտերուն մէջ մտած էին:
—Շատ լաւ, մայր, յարեց, չեմ ամուսնանալ ձօնի հետ:
—Բա՛ն, ամուսնացի՛ր, ըսաւ Վուս խաթունը, անտարբեր մը որովհետեւ գիտէր որ յաղթած էր:
«Ամուսնացի՛ր, խելքը անոր վրայ է. մերին որով աղջիկները աւելի հասնաւ էին. ամուսնացի՛ր, որ վերջը արգելք եղաւ չընես»:

Մէրի Ալիս հագին կը շնչէր Սեւ աչքերը արցունքով լեցուն էին:
—Ամէն մարդ ինչ պիտի ըսէ, ձօնը ինչ պիտի ըսէ. տարբեր տարբեր ի վեր իրեն հետ էի. նաեւ հիմակ ետեւուն տարեկան եմ, տակա իմ վերջին բաղնիս է:

Շնչառակի նայեցաւ մօրը երեսը, բայց անկա կարը ձեռք առած էր, և երեսուն ալ տարկուէր:

Աղջկին նորէն հակեցաւ իր եղակներուն վրայ:
—Մերժեցաւ եմ, աս գիշեր խօսիմ իրենի Ալիս, Ռէյնսին մէջ ինչ պիտի ըսնի ինծի համար: Խեղճ ձօնը ինչ ըսէ, մտածեց:

—Մայր, աս գիշեր խօսիմ ձօնի որ չեմ կրնար հետը ամուսնանալ, յարեց. և Վուս խաթունը թիւ մը ևս լուրի շարունակելով իր կարը. ըսաւ.

—Մէրի Ալիս, կը տեսնեմ որ թիւ մը ինծի եղեր ես եղբի, ես ալ ճիշդ այդ բանը պիտի ընէ մօրս համար, դուռն ըսողներին Վուսներուն պէս չես ինծի կը նմանիս:

Վուս խաթունը յայտնի կերպով գոչ էր:
—Նոյն իրիկունը, մէկը ըսնի մը վարկեան անցած, մայրը վար կանչեց աղջկին. «Մէրի Ալիս, եկի՛ր, ձօնը եկաւ»: Աղջկին որ կէս ժամէ ի վեր պարտաւ կ'սպասէր, վար իջաւ:

Ձօն, խոյոր, կարմիր դէմքով երկուստարը մը սեղանի մը առկէ կայնաւ ընտանեկան ալպոմ մը կը դիտէր: Մէրիին ներս մտնելուն վրայ, անմիջապէս վար դարձաւ զայն, անկիւնի բաշտոցին վրայ գնաց նստաւ, ըսնաւ ալ մէկ հոգիի համար տեղ թողուց և շարունակեց համար: Վուսն եղէք որ յաւերստի պիտի ցուսի:

—Այո, վստահ եմ, յարեց ձօն, ես կ'որոշուի մը ըրած չեմ, և այս ընելով արիւթար սկսաւ հեռանալ:
Մէրի կեցաւ հոն, և նայեցաւ յինչ չեւ որ ձօն անհետացաւ փողոցին ծայրէն:

Երեք չարաթ վերջը, իրիկուն մը, Մէրի Ալիս երբ աշխատութեան տուն դարձաւ շատ դարձաւ, երբ տեսաւ որ մայրը ճաշը պարտաւորելու գնացած էր իր ամենէն գեղեցիկ սեւը հագած —այն՝ զոր միայն կիրակի օրերը միայն կը հագնէր:

Բայց ամենէն զարմանալին այն էր որ Վուս խաթունը մտածած կարմիր ծապաւնէ մը կ'ապած էր վիզը և ահագին կայ մը ըրած էր կզակին տակ —իր մայրը, որ երբէք բաց իսեւ է փնոր մը գոյն դրած չէր վրան տանս և ինչո՞ք տարիք ի վեր:

Նաեւ Վուս խաթունը մազերը խնամով զանգաւազած էր և գլուխով վրայ բարձրացուցած, ուր կը շարքը զարգացուն սանթր մը, զոր ունեցած էր իր աղջկանութեանը: Մէրի Ալիս այնքան զարմացած էր որ մոռցաւ կարծիքը և վերարկուն հանելու և անմիջապէս արթնացաւ վրայ նստելով, աչքերը խոյոր խոյոր բացած՝ սկսաւ մօրեկան նայիլ:

—Ինչ կայ, ինչու համար կը նայիս կոր ըսաւ Վուս խաթունը, չնորհալի կերպով մը. և միտքը ինչալով կզակին տակ կ'ապը և գլուխն անտուրը, գնաց իսկոյն ձորձակալին վրայ կ'սկսէր հայելիին առկէ և ինչո՞ք ըրէր զինքնազատական բով մը անցուց, գլուխը ամէն կողմ դարձնելով:

—Ձօն, մայրս չուզեր կոր որ ամուսնանամ, գէթ առ այժմ, պատաս-

խանեց աղջկին դողդողով:
—Տէր Աստուած, հապա երբ պիտի ամուսնանայ եղաւ, երբոր թիւսն տարեկան ըլլաւ. և ինչո՞ք ինչո՞ք տարեկան կարծեմ թէ շատեց և հոս կուգամ կոր և այդ բանը ինչու հիմակ կրնար ըսած ըլլալ: Ինչ, իրեն ուզածին պէս պիտի վարուիս:

—Այո, մօրս փափաքին համաձայն պիտի վարուիմ, ըսաւ Մէրի կոտրած ձայնով մը: Շատ կը ցախիմ, ձօն, հաստա՛, շատ կը ցախիմ:

Ձօն ոտքի ելաւ և իր խոյոր թաշկնակը զրպանը խոթեց:

—Աղէկ, աղէկ, միայն աս պիտի ըսեմ որ շատ պիտի ցախիմ. էրիկ մայրդու մը համար գիշերին է կնիկ մը զբոսնելը, բայց նոյնքան գիշերին չէ կնիկան մը համար ամուսին մը գտնելը: Կարծեմ զուկին վերջին բաղնիքէ է որ կը կորսնցնես, Մէրի: Դիմիդեմ ես կարծեմ կորուստ մը ըրած չեմ ըլլար. և ձօն ջանաց անտարբեր ձեռնաւ բայց չի յաղթեցաւ:

Գնաց դրանք զով և կեցաւ հոն ձեռքը դրանք բոյթին վրայ:
«Ձեռք կարծեմ որ աղէկ կ'ըլլայ եթէ միտքը փոխես, հէ՛, Մէրի, ըսաւ ըսաւ գիշեր մը նայելով աղջկան: Դուռն ըսաւ պէս անտուր ևս ուզածը ընելու համար, մայրը կ'ուզէ հասնի կ'ուզէ չի հասնի»:

Բայց Մէրի Ալիս կոտրեց մը, «Ո՛հ, չեմ կրնար ձօն, ըսաւ, մօրս փափաքը պէտք է կատարեմ»:

Ձօն դուռը բանալով դուռն ելաւ « և թիւ աստեղն պիտի զղջաս » ըսաւ:

Մէրի Ալիս մտեցաւ անոր, և իր պարկէտ տաք ձեռքը անոր թիւնի վրայ դնելով:

—Ձօն, ըսաւ, պիտի զղջամ և պիտի ցախիմ որքան որ ապրեմ. բայց պարտաւոր եմ այսպէս վարուելու մօրս սիրուն համար: Վստահ եղէք որ յաւերստի պիտի ցուսի:

—Այո, վստահ եմ, յարեց ձօն, ես կ'որոշուի մը ըրած չեմ, և այս ընելով արիւթար սկսաւ հեռանալ:

Մէրի կեցաւ հոն, և նայեցաւ յինչ չեւ որ ձօն անհետացաւ փողոցին ծայրէն:

Երեք չարաթ վերջը, իրիկուն մը, Մէրի Ալիս երբ աշխատութեան տուն դարձաւ շատ դարձաւ, երբ տեսաւ որ մայրը ճաշը պարտաւորելու գնացած էր իր ամենէն գեղեցիկ սեւը հագած —այն՝ զոր միայն կիրակի օրերը միայն կը հագնէր:

Բայց ամենէն զարմանալին այն էր որ Վուս խաթունը մտածած կարմիր ծապաւնէ մը կ'ապած էր վիզը և ահագին կայ մը ըրած էր կզակին տակ —իր մայրը, որ երբէք բաց իսեւ է փնոր մը գոյն դրած չէր վրան տանս և ինչո՞ք տարիք ի վեր:

Նաեւ Վուս խաթունը մազերը խնամով զանգաւազած էր և գլուխով վրայ բարձրացուցած, ուր կը շարքը զարգացուն սանթր մը, զոր ունեցած էր իր աղջկանութեանը: Մէրի Ալիս այնքան զարմացած էր որ մոռցաւ կարծիքը և վերարկուն հանելու և անմիջապէս արթնացաւ վրայ նստելով, աչքերը խոյոր խոյոր բացած՝ սկսաւ մօրեկան նայիլ:

—Ինչ կայ, ինչու համար կը նայիս կոր ըսաւ Վուս խաթունը, չնորհալի կերպով մը. և միտքը ինչալով կզակին տակ կ'ապը և գլուխն անտուրը, գնաց իսկոյն ձորձակալին վրայ կ'սկսէր հայելիին առկէ և ինչո՞ք ըրէր զինքնազատական բով մը անցուց, գլուխը ամէն կողմ դարձնելով:

—Ձօն, մայրս չուզեր կոր որ ամուսնանամ, գէթ առ այժմ, պատաս-

—Ինչու համար կը նայիս կոր հարցուց նորէն, երբոր ետին դարձաւ:
—Ինչ կայ մայր, ո՞ր կ'երթամ կոր հարցուց Մէրի Ալիս:
—Տեղ մը չեմ երթար կոր, ըսաւ մայրը, և ըսողովին մտնելով աղջկանը:

—Մէրի, գուշակե՛ նայինք ո՞վ պիտի գայ աս իրիկուն մեզի. գուշակե՛ սակալե՛, տեղեցու՛ք՝ վրայ հասած, և արտայայտիլ եղանակով մը, Մարթին կըլնու մազմաճաճը, այս առտու երբոր միս բերաւ, խնդրեց ինչ, որ իր կեանքը ընկերը ըլլամ, ան, էրիկ մարդիկ շատ վարպետորէն են: (Վուս խաթունը կը խնդրէր հանգիստ): Ուրեմն մազէն կ'անցնէր որ աչքը վրաս է եղեր այդքան աստեղ ի վեր: Տիկին կըլնու մազէն հինգ տարի կայ մեծած է, իմին ամուսինն ասանընիք տարիք մեծած է, և ըսաւ ալ բարի եղած չէ ինծի համար. ուստի կը մտածեմ որ մէկն ալ ըսն մը չ'երթար ըսն ինծի:

մէկուն ալ բերանը փրա բանալու տեղի չեմ տար, բարի մարդ մըն է և արիւս ամէն բան է՝ զոր ինքեքը կը պահանջէր էրիկմարդոցմէ: Ձեմ կարծիք որ զարմանալի լրատ է՛, Ալիս:

Մէրի Ալիս չը պատասխանեց. հոնեց զիջարկը և վերարկուն ու նստաւ սեղան. բայց կուտաւ մը կար կորորդին մէջ որ թող չէր տար իրեն ուսուցում Վուս խաթունը նորէն խօսեցաւ կերպով վրայ խոյոր, գէր և ուսովի մը սամաճաւորի վրայ և այնքան զրպան էր իր իսկ երջանկութեամբ որ ըսաւ չէր չէր մարդը անձկութիւնը:

Պրտու ձեռքով նորէն պատկեր սկսաւ ըսողով մազմաճաճին առաւտանայ այցը, իրենց փոխարեքն արտասանած ալին մէկ բառին վրայ վարկեան մը կ'ընելով, իրենց խօսակցութեան ամէն մէկ ձեռն պատասխանելով արեւմտեւ խօսակցութեան մէջ և այսպէս կ'անցնէր յոյսերով օրօրուելով, մինչեւ պատանդու աստիճան իր աղջկին, ուրուն ջիւղերը պարկուած էին խորտակուելու աստիճան:

Կերպարէն, Մէրի Ալիս թողուց սեւը ղանը և վեր իր թիւնը ելաւ: Անկիւն մը, սեղանի մը վրայ. գրիչ, մեան և թուղթ կար: Առաւ թիւնը մը թուղթ և գրիչը միայն մէջ թաթխելով սկսաւ գրել:

«Մերժիք ձօն, —Շատ սխալ եմ: Միտքս փոխեցի. խնդրեմ վերադարձիք ինծի: «Ես ամէն բան չպիտի գոչեմ մօրս: «Ինչ միտքով չպիտի ընէր ինծի համար, Միտքի ձօն...»

Լոյրը թիւ մը սեղանին մէջ, ուստի Մէրի Ալիս վար գրաւ գրիչը և գնաց պզտիկ պատուհանին փողով վեր առաւ:

Երկու հոգի կուգային մէկտեղ գլուխ փողոցն ի վար: Մէրի վար կ'առնէր: Կատուհանէն աղէկ մը տեսնելու համար գնացին, որովհետեւ երկուսն ալ ընտանիքի դէմքեր կ'երեւէին: Անկիւն մտեցան և անցան. Մէրի ձօնն էր, և իր թիւնը կ'առնէր և գրիչը ամէնէն սիրուն և ամէնէն ալ տիպար աղջկին: Մէրի Ալիս նորէն վար սեւը փողով, և իր անաւոր նստակը ձեռքը առաւ և փնոր փնոր ըրաւ զայն: Յետոյ նստեցաւ աղջկանին վրայ և իր թաշկնակը վրայ պահելու համար:

Բայց պէտք է հեռանալ գրեթէ, անտեղ կեցած և արուեստական են երբ բնութիւնն է խօսողը: Երեք որ վերջը հաջիկ կարող կ'ըլլան հոգաւոր կուս:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ

Կը խորհրդը մեր մեծագործ գործը կայնեմէն, անտեղ որ տակալին չէր զայն մեզ իրենց հայրենիքի մէջ փոխկոտորեցին ցոյց տալ երկուսն էր որ թիւներուն առաջուկը գոյրեցնէր:

Կ. Պոլսի

ՄԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒՄԻՆ